



ČESKÉ KNIHY  
20.  
STOLETÍ





Bohdana Stoklasová

Jaroslava Jeřábková

**ČESKÉ KNIHY**

**20.** 

**STOLETÍ**

# ČESKÉ KNIHY 20. STOLETÍ

© Národní knihovna České republiky, 2000

© Bohdana Stoklasová

© Jaroslava Jeřábková

## Úvod

Na konci 20. století vydává Národní knihovna České republiky CD-ROM zachycující ve formě bibliografických záznamů většinu knižní produkce vydané v Česku (a část knižní produkce vydané na Slovensku) v průběhu celého 20. století. Záznamy jsou přístupné také na Internetu. Převod 400.000 záznamů z tištěné do digitální podoby (včetně jejich částečné úpravy podle mezinárodních standardů) je výstupem projektu známého pod názvem „Zpřístupnění záznamů české knižní produkce 20. století prostřednictvím Internetu a CD-ROM“ řešeného v letech 1997-2000 v rámci grantového programu pro výzkum a vývoj.

## Obsah báze dat na CD-ROM

V průběhu řešení projektu byly převedeny do digitální podoby tištěné bibliografické soupisy za léta 1901-1982. Od roku 1983 již probíhalo zpracování české národní bibliografie automatizovaně a tato časová vrstva nebyla předmětem řešení projektu. Báze dat na CD-ROM však pokrývá celé 20. století. Následující text je nezbytnou pomůckou pro orientaci v bázi dat vzniklé spojením několika velmi odlišných časových vrstev a zároveň ilustruje vývoj české národní bibliografie v průběhu 20. století.

## Časové vrstvy - charakteristika:

### 1983-2000

Záznamy tištěných monografií od roku 1983 již vznikaly v automatizované podobě, převod z tištěné do digitální podoby (retrospektivní konverze) tedy nebyl nutný. Záznamy byly zpracovány na základě povinného výtisku, nebyla zahrnuta firemní literatura a drobné tisky. V důsledku neujasněného vztahu monografie-serial obsahuje báze dat i menší počet záznamů serialů.

Záznamy dokumentů byly v letech 1983-2000 vytvářeny v různých automatizovaných systémech, což se projevuje zřetelnými rozdíly ve výsledné podobě záznamů různých vrstev báze dat. Záznamy z let 1983-1992 byly zpracovány v systému ASN BK (Automatizovaný systém národní bibliografie - knihy), později byly převedeny do systémů CDS/ISIS a ALEPH, neboli do Výměnného formátu a následně do formátu UNIMARC; záznamy z let 1993-1995 (srpen) byly zpracovávány v systému CDS/ISIS ve Výměnném formátu a převedeny do formátu UNIMARC.

Převody mezi různými formáty mají vždy negativní vliv na výslednou kvalitu záznamů. Záznamy z období 1995 (září) - 2000 již byly vytvářeny přímo ve formátu UNIMARC v systému ALEPH. Vzhledem k požadavku na co neúplnější pokrytí české knižní produkce obsahuje báze dat na konci devadesátých let i méně úplné záznamy vzniklé na základě programu Kooperací katalogizace: České knihy, na kterém se podílí Moravská zemská knihovna a všechny státní vědecké knihovny.

Rozdíly v záznamech z těchto časových vrstev jsou ovšem také důsledkem přirozeného vývoje bibliografického popisu, změn pravidel používaných pro jmenný popis i vývoje používaného systematického a předmětového selekčního jazyka. Prvním mezinárodním normativem pro jmenné zpracování bylo od počátku devadesátých let mezinárodní doporučení ISBD (International Standard Bibliographic Description), od poloviny roku 1995 navíc AACR2 (Anglo-American Cataloging Rules).

Pro věcné zpracování dokumentů se do roku 1989 používaly úplné notace MDT (Mezinárodní desetinné třídění), které byly pro potřeby CD-ROM upraveny tak, aby bylo možné záznamy vyhledávat podle jednotlivých hlavních znaků. Později dochází k přechodu na hrubší vybrané znaky MDT. Od roku 1999 se používají notace MDT v rozsahu MRF (Master Reference File).

Záznamy jsou opatřeny předmětovými hesly, jejichž charakter se v průběhu let měnil v návaznosti na postupnou aplikaci mezinárodních standardů v této oblasti. V letech 1993-1995 se v záznamech vyskytovala volně tvořená klíčová slova, od roku 1996 byla jejich aplikace silně omezena. U předmětových hesel do roku 1996 zůstala zachována substantivní inverze, od roku 1996 se předmětová hesla zapisují v přirozeném pořádku slov. Na konci devadesátých let po aplikaci principů LCSH (Library of Congress Subject Headings) se charakter předmětových hesel podstatně změnil.

## **1945-1982**

V bibliografických soupisech za roky 1945-1982 byla uvedena produkce, která byla do Národní knihovny České republiky (dále NK) dodána jako povinný výtisk (Národní knihovna ČR je současný název, název instituce se několikrát změnil v průběhu let, pro přehlednost je v textu používána zkratka současného názvu). V Bibliografickém katalogu (dále BK) se neuváděla a produkce, která vyšla dříve než 2 roky před zpracováním daného ročníku. BK obsahují českou produkci včetně jazykových mutací, v malé míře slovenika a zahraniční bohemika. Do retrospektivní konverze byly zařazeny monografie a nepravá periodika, vynechány byly normy, hudebniny, mapy a pravá periodika.

Vzhledem k tomu, že tyto dokumenty byly v BK popsány podle stejné metodiky jako knihy, nelze jejich záznamy bez primárního dokumentu v ruce převést do podoby vyhovující mezinárodním standardům (bude nutné doplnění údajů). Záznamy převzaté z těchto ročníků jsou velmi podrobné, opatřené anotacemi, předmětovými hesly, třídíčky MDT a signaturami národního konzervačního fondu NK.

## **1929-1944**

Vrstva 1929-1944 obsahovala české (v některých ročnících i slovenské) spisy, německé, maďarské, slovanské, latinské, románské a další jinojazyčné spisy, tedy vlastně zahraniční bohemika v nejširším slova smyslu (u nás, o nás, od nás). Opět platí, že byly vypuštěny normy, hudebniny, mapy a pravá periodika. Záznamy jsou stručnější, bez anotací, předmětových hesel, třídníků MDT a signatur. Signatury národního konzervačního fondu NK ČR budou postupně doplněny.

## **1926-1928**

Soupis z let 1926-1928 obsahovaly převážně „spisy československé“, v malé míře spisy cizojazyčné a časopisy. Záznam o časopise, almanachu, kalendáři byl zpracován jako monografický na základě I. uvedeného čísla. Ze zpracování byly vypuštěny hudebniny. Záznamy jsou stručné, bez předmětových hesel, třídníků MDT a signatur.

## **1901-1925**

Za základ pro zpracování produkce z počátku století byl zvolen ucelený Soupis československé literatury za léta 1901-1925 (K. Nosovský, V. Pražák). Soupis obsahuje české a slovenské spisy, v rámci Soupisu jsou zařazeny i almanachy, ročenky, kalendáře, v menší míře i mapy. Soupis byl převeden do digitální podoby jako celek. Protože jde v podstatě o nakladatelský soupis, záznamy jsou mnohdy velmi stručné, bez předmětových hesel, třídníků MDT a signatur. Konvertované záznamy jsou porovnávány na úplnost pokrytí s ročníky české bibliografie (1920, 1921 J. Gotthard; 1902-1911 Z. V. Tobolka).

Produkce, která byla získána v rámci retrospektivního doplňování z jiných zdrojů než povinným výtiskem apod., jinými slovy, celá produkce uložená v národním konzervačním fondu NK, bude do báze české knižní produkce 20. stol. postupně doplňena. Dále bude báze obohacena o českou knižní produkci z dalších fondů NK a z fondů ostatních českých knihoven. Intenzivní obohacování báze z těchto zdrojů bude probíhat v několika příštích letech. Velký objem dodatečné práce nás čeká také na sjednocení selekčních prvků (jmen autorů, korporací, názvů knih, názvů edic atd., případně i vybraných věcných selekčních prvků). Jde o tzv. problematiku autorit, která je poměrně mladá a její efektivní řešení umožňují až nejmoderněj-



ší knihovnické systémy aplikované v posledních letech. Báze dat obsahuje záznamy celého dvacátého století, tedy převážně z doby, kdy nástroje pro kontrolu autorit byly velmi slabé.

## Historie projektu

Projekt „Zpřístupnění záznamů české knižní produkce 20. století prostřednictvím Internetu a CD-ROM“ byl oficiálně zahájen v roce 1997, jeho historie však začíná již na počátku roku 1994, kdy NK na základě provedených analýz připravila funkční zadání pro komplexní technologii retrospektivní konverze katalogů a bibliografických soupisů a stanovila priority pro jejich postupný převod. Hlavní prioritou se stala bohemikální produkce.

V roce 1994 proběhla soutěž na realizaci technologie s mezinárodní účastí, ze které vyšla vítězně česká firma Comdat. V roce 1995 a 1996 pak nastala kuriozní situace: měli jsme k dispozici technologii špičkové světové úrovně, na kterou se jezdily dívat zahraniční návštěvy, dvakrát jsme byli dokonce požádáni o uspořádání mezinárodního semináře o problematice retrospektivní konverze, naše technologie se začala prakticky uplatňovat (ve více či méně modifikované podobě) v zahraničí, u nás však došlo k jejímu praktickému nasazení až za několik let. Důvod byl prostý: absence finančních zdrojů, která dlouho nedovolovala překročit linii testování. Proto je třeba vyzdvihnout jako klíčový moment podporu Mellonovy nadace v roce 1995.

V závěru roku 1994 navštívil Národní knihovnu prof. Andrew Lass, kterého velmi zaujal náš přístup k retrospektivní konverzi a předložil Mellonově nadaci projekt s názvem RETROCON. Projekt byl přijat a díky němu mohla Národní knihovna nakoupit finančně velmi náročné technické vybavení pro zahájení prací. Stále však chyběly finanční prostředky na zaplacení lidských zdrojů, bez nichž se retrospektivní konverze ani při maximálním využití špičkové techniky neobejde. NK se snažila projekt dotovat ze svého (v oblasti provozních prostředků stále se tenčícího) rozpočtu, Ministerstvo kultury se snažilo přispět účelovými dotacemi. Přes veškeré snahy tohoto druhu stále nebylo možné hovořit o dohledném časovém horizontu pro ukončení projektu. Dalším mezníkem bylo schválení projektu výzkumu a vývoje „Zpřístupnění záznamů české knižní

produkce 20. století prostřednictvím Internetu a CD-ROM“, který zaručil potřebné finanční prostředky pro roky 1997-2000, umožnil zahájení spolupráce s velkými českými knihovnami, stanovení přesného harmonogramu a rozdělení prací.

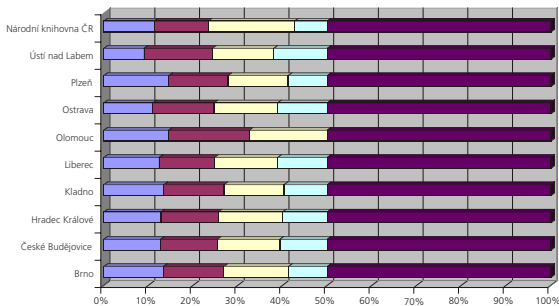
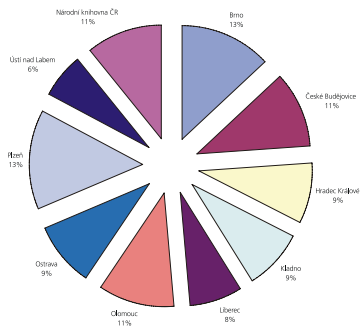
## **Spolupráce deseti velkých českých knihoven**

NK by nebyla schopna vlastními silami zpracovat během několika let 400.000 rozsáhlých bibliografických záznamů, proto se obrátila s žádostí o pomoc na Moravskou zemskou knihovnu (dále MZK) a všechny státní vědecké knihovny (dále SVK), tedy knihovny, v nichž je tradičně vysoká úroveň katalogizace a mají univerzální skladbu fondů, takže se dalo předpokládat, že výsledek projektu v budoucnu výrazně usnadní jejich vlastní retrospektivní konverzi. Spolupráce na společném projektu totiž znamenala dočasné zbrždění jejich vlastní retrospektivní konverze nebo její omezení na tvorbu zkrácených záznamů, jinými slovy podřízení vlastních cílů cíli společnému s tím, že omezením multiplicitních převodů těchto záznamů v jednotlivých knihovnách se uspoří značné množství peněz, na druhé straně ovšem časový posun převodu vlastních katalogů poněkud zkomplikuje lokální situaci zejména v souvislosti s nasazením automatizovaného výpůjčního systému. Všechny oslovené knihovny bez výjimky se do spolupráce zapojily a mají tak významný podíl na konečném výsledku. V mezinárodním kontextu je kromě použité technologie velmi oceňována právě kooperační rovina projektu.

V poloprovzním ověřování technologie retrospektivní konverze zpracoval tým 7 pracovníků z NK ročníky 1980-1982. V roce 1997 byla zahájena spolupráce s MZK a všemi SVK, v konečné fázi na projektu pracoval tým 27 vyškolených pracovníků.

Na počátku projektu byla ověřena technologie RETROKON. Postupně vznikala velmi komplikovaná pravidla pro převod, která musela pokrýt převod záznamů vytvořených podle několika zcela odlišných pravidel a zaručit maximálně konzistentní výsledek umožňující snadné využití záznamů v národním i mezinárodním měřítku. NK připravila příručky pro spolupracovníky a postupně uspořádala několik školení zaměřených na správné využití pravidel i speciálního programového vybavení. Všechny zúčastněné knihovny prošly několika koly testů s vyhodnocením chyb a nejasností. Vyškolený tým pra-

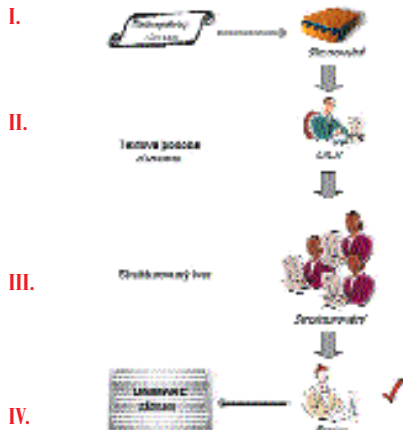
## Podíl zúčastněných knihoven na celkovém počtu zpracovaných záznamů



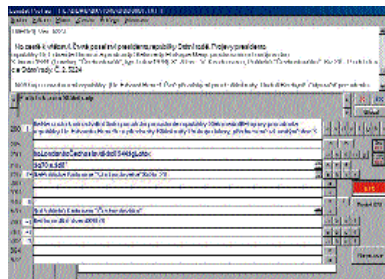
	Brno	České Budějovice	Hradec Králové	Kladno	Liberec	Olomouc	Ostrava	Plzeň	Ústí nad Labem	Národní knihovna ČR
CELKEM	45 040	39 340	31 272	29 772	28 272	34 400	38 724	44 640	32 740	44 281
2000	7 840	8 340	6 272	5 772	6 272	0	8 624	7 840	7 840	6 482
1999	13 000	11 000	9 000	8 000	8 000	12 000	11 000	12 000	9 000	17 098
1998	12 200	10 000	8 000	8 000	7 000	12 400	10 600	11 800	10 000	10 701
1997	12 000	10 000	8 000	8 000	7 000	10 000	8 500	13 000	5 900	10 000

# Technologie RETROKON

## Proces retrokonverze



## Program ProTag



covníků se pravidelně scházeli a byl informován o další etapě, o změnách, resp. úpravách pravidel a dalších záležitostech, které vyplynuly z hloubkových analýz soupisů pro dané období prováděných v NK. Výměna názorů, námětů a připomínek byla cenná pro všechny účastníky projektu.

Náročnost projektu ilustruje přehled pravidel, s nimiž se musel zpracovatelský tým postupně seznámit a vyrovnat (kromě „cílových“ AACR2R):

- Pravidla jmenného katalogu / Zprac. M. Nádvořník a kol. - 2. opr. a dopln. vyd. - Praha : SPN, 1967
- Pravidla jmenného katalogu / Vyprac. kol. za řízení M. Nádvořníka. - Praha : SPN, 1959
- Prozatímní pravidla abecedního jmenného seznamu. - Praha : SPN, 1950
- Pravidla katalogu základního / J. Borecký . - Praha, 1925
- Pravidla, jimiž se řídí budování abecedního seznamu jmenného / Z. V. Tobolka. - Praha : Čs. Kompas, 1921
- konvence pro zápis použita v Soupise ... Nosovský, Pražák.

Všechny zkonvertované záznamy prošly na závěr revizemi v NK.

## **Použitá technologie RETROKON**

Technologie RETROKON (s. 12) je modulární technologie, kterou vytvořila firma Comdat s.r.o. na podkladě funkčního zadání připraveného v NK. Technologie je založena na maximálním využití techniky s cílem ušetřit manuální práci. Modularita umožňuje její nasazení vcelku, nebo po částech, pro převod katalogu či soupisu určitého charakteru je možné zvolit optimální variantu. Pro převod tištěných bibliografických soupisů byla využita tato varianta.

### **Popis jednotlivých fází:**

#### **1. Skenování**

Záznamy obsažené v tištěných bibliografických soupisech byly naskenovány špičkovými skenery, které zaručily kvalitní výchozí materiál pro další fáze. Výsledkem první etapy byla digitalizovaná „obrazová“ podoba bibliografií.

#### **2. Přepis pomocí OCR**

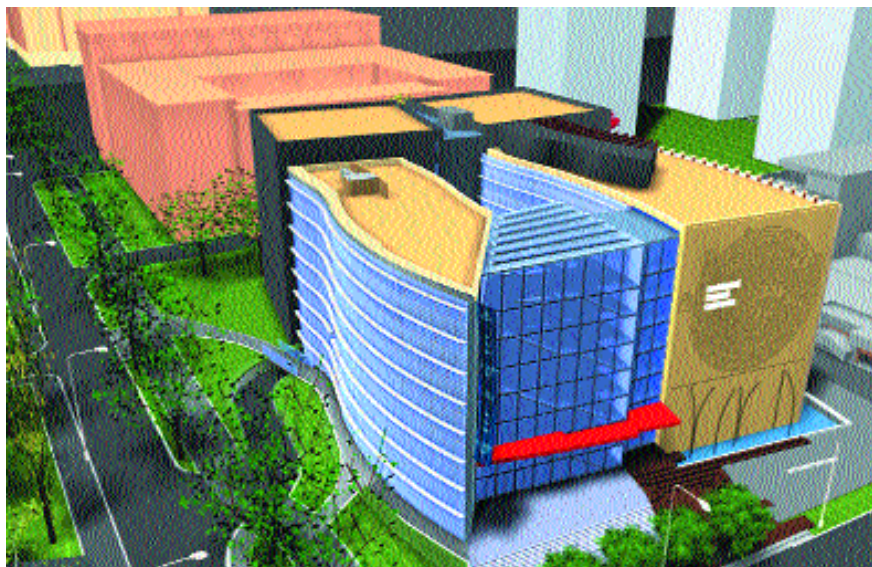
„Obrazová“ podoba byla automaticky převáděna do nestrukturované textové podoby pomocí OCR. S ohledem na měnící se charakter tištěných předloh v průběhu celého století byla tato etapa velmi náročná.

#### **3. Strukturování**

Mezinárodní srozumitelnost a využitelnost záznamů vyžaduje strukturování textu podle mezinárodních standardů. Každý údaj (autor, název, nakladatel atd.) je opatřen jednoznačnou, mezinárodně srozumitelnou identifikací podle formátu UNIMARC. Strukturování probíhalo u snadno algoritmizovatelných záznamů automatizovaně, u ostatních částečně automatizovaně s využitím speciálního programu ProTag. Program byl v průběhu řešení projektu podle získaných poznatků postupně optimalizován tak, aby maximálně šetřil lidskou práci a tím i finanční prostředky.



Národní knihovna České republiky  
[www.nkp.cz](http://www.nkp.cz)



Moravská zemská knihovna v Brně  
[www.mzk.cz](http://www.mzk.cz)







Státní vědecká knihovna České Budějovice  
[www.cbvk.cz](http://www.cbvk.cz)



**Státní vědecká knihovna  
v Hradci Králové  
[www.svkhk.cz](http://www.svkhk.cz)**



Státní vědecká knihovna v Kladně  
[www.svklk.cz](http://www.svklk.cz)



Bibliothek Liberec  
*Knihovna Liberec*  
Library Liberec

Státní vědecká knihovna v Liberci  
[www.svkli.cz](http://www.svkli.cz)





Státní vědecká knihovna  
Olomouc  
[www.svkol.cz](http://www.svkol.cz)



Státní  
vědecká knihovna  
v Ostravě  
[www.svkos.cz](http://www.svkos.cz)



Státní vědecká knihovna  
v Plzni  
[www.svkpl.cz](http://www.svkpl.cz)



**Státní vědecká knihovna  
v Ústí nad Labem  
[www.svkul.cz](http://www.svkul.cz)**



## Uživatelské prostředí

České knihy 20. století jsou vydávány pod systémem „Tornado“, který je původním produktem společnosti AiP Beroun s.r.o., dceřinné společnosti Albertina icome Praha s.r.o. Jde o rešeršní systém kombinující fulltextové možnosti s databázovým přístupem. Systém se vyznačuje originální indexací, která je sice časově náročná, zajišťuje však vysokou rychlost vyhledávání, která velmi málo závisí na množství dat. Proto je velmi vhodný pro publikaci dat na CD-ROM a DVD.

Většina činností a funkcí je přístupna ve více obvyklých formách, důraz je kladen na snadné volby mnoha variací zobrazení, exportu a tisku. K dispozici jsou všechny běžné i normalizované tvary zobrazení bibliografického záznamu, které jsou generovány z interního formátu UNIMARC.

Hlavní okno aplikace obsahuje hlavní menu akcí. Vedle textové formy jsou uvedeny i jejich symboly a klávesové zkratky shodné s označením ostatních ovládacích prvků. Panel nástrojů obsahuje nejčastěji používané funkce systému a tlačítka pro navigaci v databázi. Významné je okno přehledu obsahující ve formě tabulky jednořádkové náhledy do záznamů o jednotlivých knihách. Rozlišitelné jsou záznamy vyhledané, označené, záznamy z CD-ROM nebo případně i z aktualizace. Vzhled tabulky lze snadno upravit. Další okno - okno záznamu - zobrazuje detailní pohled na záznam, který je zvolen v okně přehledu. Jeho formu, ale i měřítko zobrazení lze volit přímo v panelu nástrojů. Tento aktuální záznam lze také rychle exportovat či tisknout a to i ve formátu odlišném od zobrazovaného, což je významnou výhodou. Ve vyhledaných záznamech je barevně zvýrazněn hledaný text i neindexovaná slova. K formulaci dotazu slouží dialogové okno. Zde lze vytvořit elementární i velmi složité dotazy, které je možno zaznamenávat na pracovní disk. Velikost okna lze upravovat, je možné přidávat či ubírat dotazové řádky. Velkou pomocí je index, který je možno používat k zadávání i ke kontrole dotazu.

Systém nabízí mnoho možností individuálního nastavení prostředí, exportů, ale i například vyhledávacích konvencí - potřebu a způsob využívání „hvězdičky“ a otazníku (Nastavení, Možnosti...).

Stavový řádek na spodním okraji hlavního formuláře obsahuje informace o pořadí aktuálního záznamu a o počtu záznamů v jednotlivých množinách databáze (celá databáze, vyhledané a označené záznamy).

Uspořádání oken si může uživatel upravit podle přání, případně může i vypnout některé výše zmíněné části. Nastavitelné vlastnosti lze uložit a kdykoli obnovit (Nastavení).

Při práci s ČNB může uživatel využívat tři množiny záznamů - celá databáze, vyhledané a označené. Množina vyhledaných záznamů je obnovována po každé aplikaci dotazu. Množina označených záznamů je plněna jednotlivě i hromadně na základě volby uživatele "označením" záznamu v jakémkoliv výše jmenované množině. Tyto množiny lze nezávisle prohlížet, exportovat či tisknout, stejně jako jednotlivé záznamy. Při exportu je možné zvolit formát (kromě běžného textu i formát RTF), kódovou stránku a GIZMO notaci. Tisk navíc dovoluje náhled před tiskem, editaci záhlaví a zápatí, číslování stran a volbu uvedení zdroje dat.

Podrobnější informace o používání disku naleznete v nápovědě, můžete si však i vytisknout manuál ze souboru MANUAL.PDF, který je na disku k dispozici.

## **Doporučená konfigurace:**

Pentium 133 MHz

Paměť RAM 32 MB

Grafický adaptér SVGA (800x600), 256 barev, malé fonty

CD-ROM 16x

Operační systém Microsoft Windows 95/98/2000/NT

## Spuštění z databáze:

Spusťte **AUTORUN.EXE** z kořenového adresáře tohoto CD-ROM disku a zvolte jazykovou verzi.

## Základy práce s databází

Doporučujeme pečlivé prostudování online Nápovědy. V kořenovém adresáři CD-ROM disku jsou soubory CTIMNE.TXT, obsahující důležité aktuální informace a MANUAL.PDF Adobe Acrobat dokument, obsahově stejný s online Nápovědou, avšak již připravený pro tisk.

Po spuštění programu se vám otevře pohled do kompletních dat. Vyhledávání je možné otevřením a vyplněním formuláře dotazu (Dotaz...F5). Při formulaci dotazu můžete používat index (F7), vracet se ke starším dotazům, používat mezinárodní desetinné třídění... (více viz Help). Rozsah i obsah formuláře jsou volitelné. Požadavky ve formuláři zapsané musí být všechny současně splněny (implicitně vztah AND, lze změnit na OR). Po spuštění dotazu se přehledové okno vyplní nalezenými záznamy, s nimiž lze dále pracovat - tisknout, exportovat, použít pro další vyhledávání, označovat pro oddělenou práci s označenými.

### Příklady vyhledávání:

ar ar\* ve zvolené položce se vyhledá slovo „ar“ nebo slova takto začínající (viz Nastavení...)

arit?m\* nalezne např. slova aritmetický ale i arithmetica (viz Nastavení...)

Novák, Jar\* nalezne záznamy, kde se v položce současně vyskytují slova začínající „Jar“ a slovo „Novák“

'Novák, Jar\*' nalezne se přesně uvedený výraz (heslo) - jméno uvedené v databázi musí takto začínat

To platí jen tehdy, existuje-li heslový index. Neexistuje-li, odpovídá toto zápisu Novák\_Jar\*.

### **Vyhledávání blízko ležících slov:**

Petr/Pavel nebo / Petr Pavel /  
Petr\_Pavel nebo [Petr Pavel]  
Petr /// Pavel

jména Petr a Pavel na vzdálenosti jednoho slova a nezáleží na pořadí  
jména Petr a Pavel na vzdálenost jednoho slova, záleží na pořadí  
opakování znaků "/" a "\_" povoluje větší vzdálenost, zde až tři slova  
Toto hledání lze řetězit: A//B/C.

Kontakt: e-mail: beroun@aip.cz nebo WWW: <http://www.aip.cz>

## **Závěr**

Převod bibliografických záznamů české knižní produkce 20. století do digitální podoby umožní jejich široké zpřístupnění. Důsledné respektování platných mezinárodních standardů zajistí snadné a okamžité využití záznamů doma i v zahraničí. Podechycení české knižní produkce 20. století je významným příspěvkem České republiky do programů Mezinárodní dostupnosti publikací (UAP) a Mezinárodní bibliografické kontroly (UBC).

Snadná dostupnost záznamů české knižní produkce na CD-ROM i na Internetu (báze dat NK a největší světový souborný katalog WorldCat) posouvá NK na jedno z předních míst na žebříčku národních bibliografických agentur. Zpracované záznamy jsou snadno využitelné pro retrospektivní konverzi katalogů knihoven s univerzálními fondy obsahujícími vysoké procento české knižní produkce. Protože takových knihoven je u nás hodně, finanční úspora bude značná. Využití záznamů NK zároveň podstatně zkvalitní úroveň katalogů menších českých knihoven i té části katalogů zahraničních knihoven, která zachycuje bohemikální produkci.

Význam výsledného produktu však široce překračuje rámec knihovnictví - jde o důležitou propagaci české kultury doma i v zahraničí a zároveň o zásadní obohacení zdrojů pro výzkum a vývoj v nejrůznějších oborech.

Převod záznamů české knižní produkce 20. století do digitální podoby a jejich prezentace na CD-ROM a Internetu je výsledkem čtyřleté intenzivní spolupráce deseti velkých českých knihoven a dvou českých soukromých firem. Převod 400.000 rozsáhlých a komplikovaných záznamů do digitální podoby by nebylo možné realizovat bez kvalitní technologie, bez týmu odborníků ochotných věnovat projektu značnou část svého volného času, schopných současně zvládnout novou technologii i práci se záznamy pořizovanými v průběhu celého století podle různých pravidel, ani bez pochopení ředitelů všech zúčastněných knihoven, kteří museli každoročně zajistit „přežití“ projektu. Vzhledem k velkému objemu převáděných dat musely práce začít vždy od ledna, přičemž finanční prostředky byly pravidelně přidělovány podstatně později. Navzdory pozdě přidělovaným finančním prostředkům je právě projekt „Zpřístupnění záznamů české knižní produkce 20. století prostřednictvím Internetu a CD-ROM“ jasným důkazem pozitivního vývoje systému financování podobných aktivit u nás: od počáteční podpory pouze ze zahraničí přes víceméně náhodné a nespolehlivé přidělování prostředků z rozpočtu NK a/nebo dotace Ministerstva kultury ČR až po pevný rámec daný grantovými programy, který zastreší i navazující projekty.

Všem, kteří se na převodu záznamů české knižní produkce 20. století do digitální podoby podíleli, patří závěrečný dík.

## **ČESKÉ KNIHY 20. STOLETÍ**

Bohdana Stoklasová, Jaroslava Jeřábková

Vydavatel: Národní knihovna České republiky, 2000

Grafický návrh: Martin Zhouf

DTP a tisk: Studio Press

Distribuce: Národní knihovna České republiky  
oddělení prodeje a expedice  
Štěrboholská 55, 102 00 Praha 15  
tel. 02 810 13 230  
e-mail: mirosovsky.ivo@cdh.nkp.cz



### **Doporučená konfigurace:**

Pentium 133 MHz

Paměť RAM 32 MB

Grafický adaptér SVGA (800x600), 256 barev, malé fonty  
CD-ROM 16x

Operační systém Microsoft Windows 95/98/2000/NT